

ผลการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนา
เชิงปฏิบัติการเรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง:
แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน*

Learning Achievement and Students' Satisfaction on a Workshop
Project of The King's Philosophy of Sufficiency Economy: Sustainable
Living Guidelines

เกริกไกร ปริณญาพล, สิริลักษณ์ จิระวัฒนสมกุล และชไมพร ไกยสิทธิ์

Kerkkrai Parinyaphon, Siriluk Jirawattanasomkul and Chamaiphorn Kaiyasit

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Rajabhat University Sakon Nakhon, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Kerkkrai.p@snru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่าความเที่ยง (KR-20) เท่ากับ 0.83 และแบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 26 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ t-test แบบ Paired Samples ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ สูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเข้าร่วมโครงการประชุม

*ได้รับบทความ: 8 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 21 ธันวาคม 2566; ตอปรับตีพิมพ์: 21 ธันวาคม 2566

Received: November 8, 2023; Revised: December 21, 2023; Accepted: December 21, 2023

สัมมนาเชิงปฏิบัติการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 12.84, p = .00$) และผลการประเมินผลงานของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย 18.80 โดยมีเกณฑ์คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ พอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด (4.66) ด้านความพึงพอใจด้านวิทยากร อยู่ในระดับมากที่สุด (4.61) และด้านความพึงพอใจในบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด (4.58) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; ความพึงพอใจ; ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research were to examine the impact of a workshop project titled The King's Philosophy of Sufficiency Economy: Sustainable Living Guidelines, and to assess students' overall satisfaction on the workshop. It is quasi-experimental research. The data were collected with 30 third year students majoring in Logistics, Sakon Nakhon Rajabhat University. The research instruments employed in this study were a learning achievement test with a reliability (KR-20) of 0.83 and a 5-point Likert scale satisfaction questionnaire consisting of 26 items with a reliability of 0.92. Statistical analyses, including paired samples t-test, mean, and standard deviation, were utilized in the research.

The research results were as follows:

1. From the result of students' learning achievement analyzed before and after the workshop project, the students' mean scores on the learning achievement after participating in the workshop project statistically significant increased at .01 ($t = 12.84, p = .00$). and the assessment of students' works had 18.80 of mean scores, interpreting very satisfied in the criteria.

2. Students' overall satisfaction on the workshop project was rated as highest level (4.62). With sub-category consideration relatively ranking from the highest to lowest, the satisfaction for activities was in highest level (4.66), for special guest speaker was in highest level (4.61), for services was in highest level (4.58).

Keywords: Learning Achievement; Satisfaction; Philosophy of Sufficiency Economy

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ทุกคนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากการสื่อสารด้วยการใช้ ICT ที่มีความรวดเร็วกว้างขวาง ผู้สอนจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่ทันสมัย เน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ สร้างองค์ความรู้ และฝึกทักษะด้วยปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่งจากอดีตการสอนในรูปแบบเดิม เป็นการสอนที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered) เน้นการท่องจำ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ แต่ขาดทักษะในด้านต่างๆ การสอนในรูปแบบดังกล่าวไม่สามารถพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อผู้เรียนโดยเฉพาะในการเอาไปใช้ในชีวิตแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ การสอนแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลางนี้ฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน (ทศนา เขมมณี, 2564) ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนรูปแบบใหม่ๆ สำหรับช่วยให้ผู้เรียนใช้ทักษะต่างๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและทำให้น่าสนใจจะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย ผู้สอนจะต้องรู้ เข้าใจแนวคิดการจัดการเรียนรู้และผลที่เกิดกับผู้เรียนของกระบวนการเรียนรู้แต่ละประเภท แล้วจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อผู้เรียน เช่น กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักเข้าใจวิถีการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมีความแตกต่างกันตามวิธีการรับรู้ วิธีการนี้จะเน้นแนวทางในการคัดกรอง และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการเลือกการตัดสินใจการเรียนรู้ เลือกกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหา ความถนัดของตนเอง และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนส่งเสริมช่วยเหลือผู้เรียนในการใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ตามความถนัด เพื่อให้เกิดศักยภาพในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ มีความสนใจ มีความสุข สนุกกับการเรียน เกิดแรงจูงใจภายในให้อยากที่จะเรียนรู้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553; รังสิยา นรินทร์, 2561)

เป้าหมายหลักของการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนการสอนระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ไม่ได้เน้นที่อาชีพใดอาชีพหนึ่ง ไม่ได้เน้นว่าจะต้องพัฒนาด้านใดด้านหนึ่ง และไม่ได้เพื่อสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการเน้นพื้นฐานหลักว่า ให้บุคคลเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตเสียก่อน เพื่อสามารถประกอบอาชีพ หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปได้ อย่างประสบความสำเร็จและมีความสุข โดยมีการศึกษาพื้นฐานที่เน้น เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะดังกล่าว ในการจัดการเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายดังกล่าวคงจะต้องส่งเสริมการสอนในสถานศึกษาเป็นหลัก และจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสภาพ

จริงในสังคมให้ผู้เรียนด้วยพร้อมกันไป (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2562) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการต่างๆ เป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถจัดทำได้หลายลักษณะแตกต่างกัน ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยต้องช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว และสร้างความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ อย่างแท้จริง ตลอดจนให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการแสวงหาความรู้ และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครูผู้สอนและสิ่งแวดล้อมผ่านการปฏิบัติ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ (วิภาพรรณ พินลา และ วิภาดา พินลา, 2565) ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองอย่างมีขั้นตอน จนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้ได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้ได้รับความรู้ และเกิดทักษะมีหลายเทคนิค หนึ่งในนั้นคือการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการใช้โครงการเป็นฐาน ซึ่งเป็นวิธีการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบให้แก่ นักเรียนผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ คติวิจารณ์ญาณ การสืบค้นและรวบรวมข้อมูล กระบวนการกลุ่ม การบันทึก และการอภิปราย ซึ่งเป็นการฝึกทักษะทางด้านสังคม ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อกลุ่ม และสามารถสร้าง นักศึกษาให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออก (รุ่งกานต์ ใจวงศ์ยะ, 2560)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ หรือโครงการงานเป็นฐาน (Project Based Learning) จึงเป็นแนวทางเลือกหนึ่งที่นักการศึกษาหลายท่านยอมรับว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนทุกระดับการศึกษา ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ควรนำไปใช้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ความสามารถของผู้เรียน โดยการค้นหาความรู้ด้วยตนเองด้วยการทำโครงการ ดังนั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ ที่ครูมีอาชีพทุกคนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงการ ในการพัฒนาผู้เรียน เพราะกิจกรรมโครงการถือว่าเป็นกิจกรรมที่สนองต่อกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญได้เป็นอย่างดี และยังเป็นกิจกรรมที่ครูทุกคนสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการเรียนการสอนในทุก รายวิชา โครงการเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเด็กยุคใหม่ที่อยู่ในสังคมของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและทันสมัย ที่ต้องมีความสามารถในการเลือกสรรให้ถูกต้องและเหมาะสมกับระดับและวัยของ ตนเอง รวมไปถึงความสามารถที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้เป็นอย่างดี และกิจกรรม โครงการยังสามารถปฏิรูปเด็กยุคใหม่ในสังคมไทยให้รู้จักสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนที่เรียกว่า การศึกษาตลอดชีวิต (Life-Long Education) (สิทธิพล อาจอินทร์ และธีรชัย เนตรนอมศักดิ์, 2554) สอดคล้องกับชรินทร์ ชะเอมเทศ (2560) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ เป็นฐาน (Project-Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิด จากตัวผู้เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จาก

การลงมือปฏิบัติ การฟังและการสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงการและได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ผลงานที่ได้ออกมาเป็นหัวข้อวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน

การจัดการศึกษาทุกรูปแบบและทุกระดับในปัจจุบัน ทุกองค์กร ทุกหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษามีหลักการอย่างหนึ่งที่ต้องปฏิบัติเหมือนกัน คือนำศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้บูรณาการในการเรียนการสอนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งนี้ โดยการให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการ หรือเป้าหมายของหน่วยงานทางการศึกษานั้นๆ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือ การทำให้นักเรียนรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้นักเรียนมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสาระเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุล ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปันมีจิตสำนึกรักษาสีสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่างๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้อาจเกิดขึ้นได้ (ธันวา รุกขา และคณะ, 2565)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ผลจากการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการโลจิสติกส์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูล เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษา เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสำหรับผู้เรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Designs) มีการศึกษาตัวแปรดังนี้ 1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ โดยดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จำนวน 200 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการ โลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด คือ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2566) ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยทางโลจิสติกส์ จำนวน 30 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ แบบประเมินผลงาน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน คุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือทั้ง 3 แบบ ดำเนินการหาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่าความเที่ยง (KR-20) เท่ากับ 0.83 และแบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 26 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 (สำราญ กำจัดภัย, 2562) เมื่อเครื่องมือผ่านกระบวนการหาคุณภาพแล้ว คณะผู้วิจัยนำเครื่องมือไปแปลงเป็นแบบออนไลน์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จากนั้นถึงทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และทดสอบ t-test แบบ Paired Samples (สำราญ กำจัดภัย, 2562) ผลการประเมินผลงานของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยผลการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ทำการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และทดสอบ ใช้ t-test แบบ Paired Samples เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมปรากฏ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	คะแนนเต็ม	Min	Max	$\bar{x}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเข้าร่วมโครงการ	30	10	3	9	5.97	1.77	12.84*	.00
หลังเข้าร่วมโครงการ	30	10	5	10	7.63	1.65		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ สูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 12.84$, $p = .00$)

2. ผลการประเมินผลงานของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน พบว่า ผลการวิเคราะห์การประเมินผลงานของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 18.8 โดยมีเกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, $S.D. = 0.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่

ด้านความพึงพอใจในกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.31) ด้านความพึงพอใจด้านวิทยากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.45) และด้านความพึงพอใจในบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.39) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน เป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

ด้านความพึงพอใจในกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ เนื้อหาสาระในการอบรมตรงกับความต้องการ การได้รับประโยชน์จากการสัมมนา ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.41) รองลงมา มีจะนำความรู้ความเข้าใจ จากโครงการสัมมนาในครั้งนี้ไปประยุกต์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาหัวข้อวิจัย และการดำเนินชีวิตได้อย่างยั่งยืน ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.43) และหัวข้อสัมมนา เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ในกลุ่มคือ ระยะเวลาในการจัดสัมมนามีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.51)

ด้านความพึงพอใจด้านวิทยากร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ การตอบคำถามได้ตรงประเด็นและชัดเจน ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.45) รองลงมา การเรียงลำดับบรรยายเนื้อหาได้ครบถ้วน การเปิดโอกาสให้ซักถามและแสดงความคิดเห็น ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.48) และเทคนิคการนำเสนอของวิทยากร ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ในกลุ่มคือ บริหารจัดการเวลาเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.51)

ด้านความพึงพอใจในบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ เอกสารประกอบการสัมมนา ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.45) รองลงมา มีการบริการ/อำนวยความสะดวกต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.55) และอาหารและเครื่องดื่ม ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ในกลุ่มคือ สัตว์ที่สนับสนุน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.57)

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยผลการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ สูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 12.84, p = .00$) สอดคล้องกับงานวิจัยของชรินทร์ ชะเอมเทศ (2560) พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนการสอนวิชาการบัญชีบริหาร โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project - Based Learning) สูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่วิไลวรรณ วงศ์จินดา และธีรชาติ นุสโส (2564) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชาการบริหารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทางการศึกษา หลังการจัดการเรียนรู้มีคะแนน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวัฒน์ รัตนเดโช และธนศ เรืองเดช (2564) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทักษะการประกอบอาชีพของนักศึกษา ระดับประถมศึกษา ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 23.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.95 ส่วนคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 33.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.96

ผลการประเมินผลงานของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 18.80 โดยมีเกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณวรรณ เสวีพงศ์ (2561) พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชาการบริหารโครงการและงบประมาณ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนผล การเรียนรู้สูงสุด 83 คะแนน และต่ำสุด 66 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 74.88 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา (2565) พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาของนิสิตที่เรียนรู้โดยใช้รูปแบบ การเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดออกแบบการจัดการเรียน รู้สังคมศึกษา สำหรับนิสิตวิชาชีพครู มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ร้อยละ 83.90 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง เกณฑ์กับคะแนนความสามารถในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาของนิสิต พบว่า ความ สามารถในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาของนิสิตหลังเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น สูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 3.90

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในกิจกรรม

อยู่ในระดับมากที่สุด (66) ด้านความพึงพอใจด้านวิทยากร อยู่ในระดับมากที่สุด (4.61) และด้านความพึงพอใจในบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด (4.58) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของชรินทร์ ชะเอมเทศ (2560) พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนวิชาการบัญชีบริหาร โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่กฤษณวรรณ เสวีพงศ์ (2561) พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชาการบริหารโครงการและงบประมาณ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (4.51) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า นักศึกษาคาดว่าการดำเนินงานโครงการจะเกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (4.69) รองลงมา นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงในพื้นที่ชุมชนของตนเอง และนักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในผลการดำเนินงานโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (4.63) ตามลำดับ ผลการประเมินต่ำสุด ระยะเวลาในการมอบหมายงาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (4.63) ส่วนวิไลวรรณ วงศ์จินดา และธีรชาติ นุสโส (2564) พบว่า ระดับความพึงพอใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน ในรายวิชาวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวัฒน์ รัตนเดช และธนศ เรืองเดช (2564) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ผู้สอนและผู้เรียนควรทำความเข้าใจร่วมกัน และมีกำการติดตามงานที่มอบหมายที่ชัดเจนเพื่อเป็นการบริหารจัดการเวลาที่กำหนด

1.2 การประเมินชิ้นงานมีการแจ้งผลประเมินให้ผู้เรียนทราบทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อให้ นักศึกษานำไปปรับปรุง รวมทั้งเกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงานต้องชัดเจนและเป็นระบบ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเนื้อหาและนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

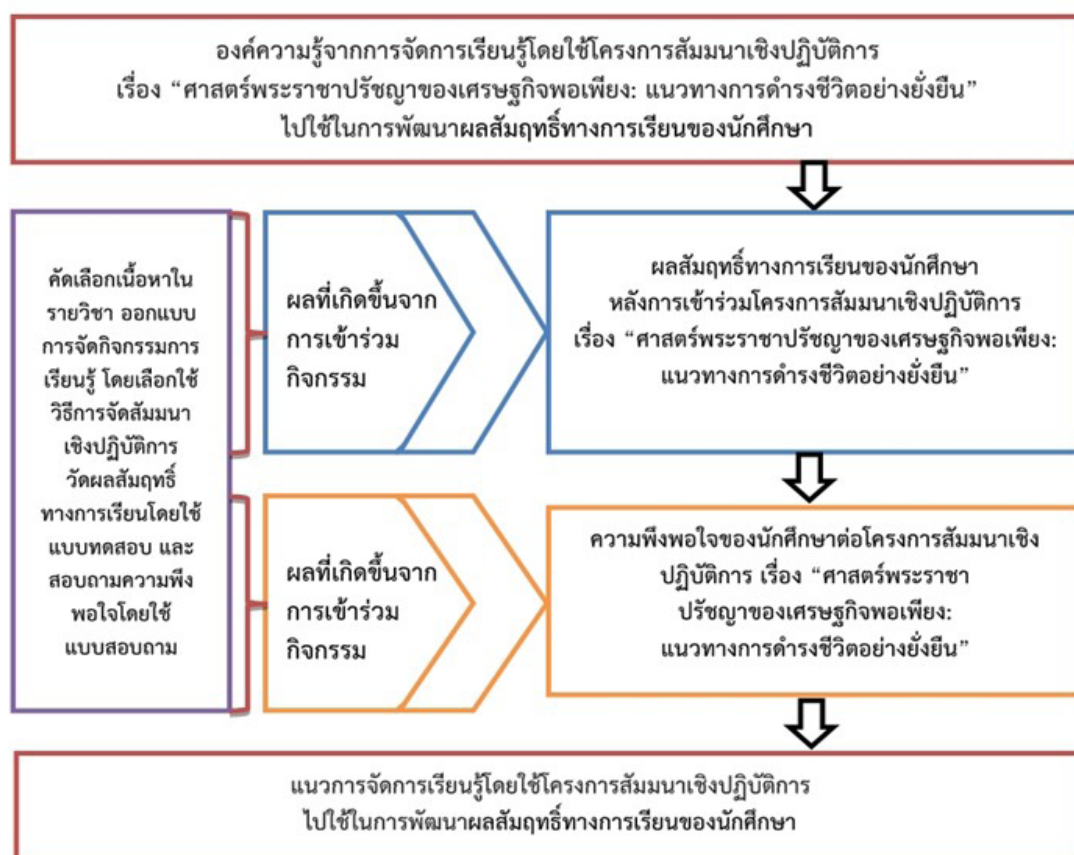
2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นฐานในรายวิชาอื่นๆ ที่มีภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตามหลักสูตรการศึกษา

2.2 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นฐานบูรณาการร่วมกับสาขาวิชาอื่นๆ ภายในหลักสูตรการศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยผลการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กฤษณวรรณ เสวีพงศ์. (2561). การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชาการบริหารโครงการและงบประมาณ ศศ 0209 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาการปกครองท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ อำเภอสทิงพระ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560. สงขลา: สถาบันวิทยาลัยชุมชน วิทยาลัยชุมชน สงขลา

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกศรา เสนงาม, ดวงใจ ลิมตโสภณ และชนันสมัญญ์ เหลืองกิตติก้อง. (2564). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้สื่อวีดิทัศน์ช่วยสอนเสริมเรื่อง “การบริหารยาในเด็ก” ในห้องปฏิบัติการพยาบาล มหาวิทยาลัยรังสิต. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต*, 15(1), 30-48.
- คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. (2566). *ข้อมูลการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา*. สกลนคร: สาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชรินทร์ ชะเอมเทศ. (2560). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีบริหาร โดยใช้โครงการเป็น (Project-Based Learning) สำหรับผู้เรียนระดับ ปวส. 2 สาขาการบัญชี*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ.
- ทศนา แหมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนวัฒน์ รัตนเดโช และธนศ เรืองเดช. (2564). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจที่มีต่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาทักษะการประกอบอาชีพของนักศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเยรัง จังหวัดปัตตานี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 14(1), 1-14.
- ธันวา รุกขา, บรรจง เจริญสุข และญาณิศา บุญจิตร. (2565). *การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธานินทร์ ศิลปจารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สามัญนิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2564). *วิจัยการเรียนการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2562). *หลักคิดการจัดการหลักสูตรและการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสิยา นรินทร์, ประกอบ ใจมั่น และสายสวาท เกตุชาติ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านโดยการใช้กิจกรรมเป็นฐานในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความมุ่งมั่นแน่วแน่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 19(1), 57-70.

รุ่งกานต์ ใจวงศ์ยะ. (2560). ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชา สด423 สถิติศาสตร์ไม่อิงพารามิเตอร์. *การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ครั้งที่ 9, 8-9 สิงหาคม*, (หน้า 713-719). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สำหรับนิสิตวิชาชีพครู. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต*, 16(1), 155-168.

วิไลวรรณ วงศ์จินดา และธีรชาติ นุสโส. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 13(2), 1-8.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำราญ กำจัดภัย. (2562). *สถิติเพื่อการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน ฉบับปรับปรุง*. สกลนคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สิทธิพล อัจฉินทร์ และธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์. (2554). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี. *วารสารวิจัย มข*, 1(1), 1-16.

Dewey, J. (1998). *Experience and Education*. New York: Macmillan Publishing Company.

